Algemene Beschouwingen D66 Begroting 2025
Begrotingsraad 7 november 2024

Voorzitter,

De politieke beschouwingen staan dit jaar helaas in het teken van fikse lastenverhogingen en pijnlijke bezuinigingen. Van bezuinigingen in de zorg tot aan het terugschroeven van allerlei subsidies. Denk aan: 3 ton minder naar Avres, een ton minder naar de Dienst Gezondheid & Jeugd, 80.000 euro korting op verenigingen, stichtingen en liefst 530.000 euro minder aan subsidies. En dan heb ik het nog niet over de ongekende lastenverhogingen, zoals de 40% verhoging van parkeertarieven, 5% extra verhoging van de OZB en zelfs een kaartje voor het Caribabad gaat volgend jaar met 2 euro omhoog. Eén ding staat vast: iedere Gorcumer zal dit merken in de portemonnee.

Ik kan me voorstellen dat óók het college zelf had gehoopt op een iets ander 'oogstjaar'. Het jaar 2025 is namelijk het laatste volledige begrotingsjaar in deze bestuursperiode. Je wilt dan natuurlijk vooral laten zien wat je wel voor mekaar hebt gekregen maar de realiteit is anders. De realiteit is dat we de rekening van onze machteloosheid leggen bij de stad, bij al die inwoners, verenigingen, stichtingen en ondernemers.

Het moge duidelijk zijn dat D66 liefst andere keuzes had gemaakt. Het geruststellende nieuws is dat we niet weer een alternatieve begroting gaan indienen. Die discussie hebben we bij de perspectiefnota al gevoerd – en eerlijk gezegd zonder echt een fijne nasmaak. Maar nu alles is verwerkt in de begroting hoort dan wel een financiële beschouwing bij. Het is namelijk interessant om te kijken wat al die bezuinigingen doen in de begroting.

Het goede nieuws is dat de meerjarenbegroting sluitend is. Met dank aan de septembercirculaire van het Rijk, want daarmee komt ook het jaar 2027 in de zwarte cijfers. Maar opvallend is dat intussen het meerjarig saldo in vergelijking tot de perspectiefnota ongeveer is gehalveerd, van pakweg 4 miljoen naar zo'n 2 miljoen euro. Dat is gek, want dat laat een andere werkelijkheid zien dan een paar maanden geleden. Ik ben daarom wat dieper in de cijfers gedoken. En wat je dan ziet is een haast sluimerende stapeling van allerlei meerkosten in verschillende programma's. En dat gaat echt om forse bedragen. Ik noem bijvoorbeeld de bijdrage aan Waardlanden die met 7,5 ton omhoog gaat. Of de bijdrage aan de Veiligheidsregio die met bijna 7 ton omhoog gaat. Maar ook de Wet maatschappelijke ondersteuning kost ons volgend jaar bijna 1 miljoen meer. De vraag die zich opdoet is, hebben we wel grip op al deze budgetten? Het lijkt erop alsof het ons allemaal overkomt.

Voorzitter, ik snap dat sommige meerkosten, zoals autonome ontwikkelingen, onvermijdelijk zijn. Die kosten moeten we gewoon nemen. Maar het is toch gek dat we sinds de invoering van het nieuwe afvalbeleid alsmaar hogere kosten maken? Dit is al het 2e jaar op rij. De invoering alleen al heeft gemeenten meer dan 10 miljoen euro gekost en nu betalen we ook nog eens jaarlijks bij. En de rekening komt straks natuurlijk bij onze inwoners. Wij missen in dit dossier de slagkracht om in te grijpen. Begin bijvoorbeeld met een benchmark op de inzamelkosten, zodat van daaruit stappen kunnen worden gezet. Hoe kijkt het college hier tegenaan?

Wat verder opvalt is dat een hoop bezuinigingen nog niet zijn ingevuld, met name in de jaren vanaf 2026. Daarmee wordt de rekening doorgeschoven naar de volgende colleges. En dat baart ons zorgen. Dat wat wel is ingevuld, is namelijk niet zaligmakend. Het laat niet alleen zien hoe lastig deze opgave is, maar ook dat er onvoldoende over is nagedacht. Alleen al bij het onderdeel subsidies, hebben we nog ruim 3 ton aan in te vullen taakstellingen. Als je ziet hoeveel pijn en moeite het in 2025 kost, dan hou ik mijn hart vast voor hierna. Een exemplarisch voorbeeld is dat we in 2025 tot aan bedragen van 1000 euro subsidies gaan korten, zoals bij Slachtofferhulp.

Een ander exemplarisch voorbeeld is de abrupte beëindiging van de subsidie voor het Hamelhuis vanaf 2026. Wij missen de logica in de argumentatie hiervoor. Het college wil namelijk vooruitlopend op een evaluatie alvast de subsidie op nul zetten. Terwijl het logischer zou zijn om eerst die evaluatie

af te wachten en dan te handelen op basis van de uitkomsten. Het zou overigens ook hoogstens opmerkelijk zijn als wij dit kersverse museum, hiermee een onzekere toekomst in het vooruitzicht zouden stellen. Daarom dienen we een motie in waarmee de raad vragen dit nieuwste museum van de stad te koesteren.

Wat trouwens ook een flinke klap krijgt is het weerstandsvermogen. Na de onttrekking van 3,8 miljoen euro uit de algemene reserve, duikt die ineens naar 1,29. Voor het eerst onder de norm. Misschien niet a la minute reden tot paniek, maar het is wel tekenend voor de financiële sturing in dit huis. De stapeling van ambities eist zijn tol. De algemene reserve moet ingezet worden om investeringen mogelijk te maken. Er is verder geen vet meer aan de botten. Kortom voorzitter, de financiële beschouwing is dit jaar helaas niet eentje van rozengeur en maneschijn.

Ik ga snel door naar enkele inhoudelijke thema's die in het bijzonder de aandacht van D66 hebben:

Op 1 natuurlijk onderwijs. Met 't nieuwe Gilde leveren we straks een prachtige school af. Daar zijn we trots op! Maar wat onze verbazing schetst is dat we een nieuw IHP gaan opstellen, terwijl de vorige nog niet is uitgevoerd. Er ligt nog steeds geen plan voor de renovatie van de Annefrankschool, de J. P. Waaleschool of de Samenonderwegschool in de Gildewijk. Onze zorgen nemen toe omdat in deze begroting voor het eerst het college zelf ook erkent dat het budget op 'rood' staat. Onze vraag blijft: wanneer komt de eerste business case naar de raad? En welke scholen uit het IHP 2023-2026 hebben echt prioriteit?

2. Jeugdzorg. Eind vorig jaar hebben we na een kritisch rekenkamerrapport de opdracht gegeven om werk te maken van de wachtlijsten. Dat het een veelkoppig monster is blijkt uit het feit dat er jaarlijks geld bij moet, zo ook weer in deze begroting. En tóch heeft het college bedacht om het college de Dienst Gezondheid & jeugd met een ton te korten. Wij denken echt dat dit het laatste is wat je kunt doen, omdat hiermee de kans toeneemt dat kwetsbare kinderen, die opgroeien in en onveilige situatie, minder vaak en tijdig de hulp en bescherming zullen krijgen waar ze wettelijk recht op hebben. Daarom dient D66 samen met de PvdA en Democraten Gorcum een amendement in om deze bezuiniging terug te draaien.

3. Fietsveiligheid. D66 vind het nog steeds onbegrijpelijk dat het college de top 10 knelpunten heeft gereduceerd tot een top 7. Daarmee schuiven we de problemen op de Newtonweg, Paardewater en rotonde Spijksedijk-Lingebrug op de lange baan. Terwijl de twee laatstgenoemde knelpunten ook een koppeling hebben met Eike's Hof. Is het niet slimmer om die aanverwante knelpunten in 2025 gezamenlijk op te pakken?

4. Vluchtelingenopvang. Hoewel het laatste woord over de spreidingswet nog niet is gezegd, kunnen wel al wel constateren dat het landelijk effect sorteert. En daarom is D66 blij met de oproep van de Commissarissen van de Koning eerder deze week, om de spreidingswet onverkort uit te voeren. Als we dan kijken naar Gorinchem, kunnen we constateren dat we volgend jaar nog zo'n 50 plekken tekort komen. Het klinkt hard maar door die verantwoordelijkheid niet volledig te nemen, dragen we feitelijk bij aan het tekort aan opvangplekken. D66 wil daarom een plan van het college hoe we in 2025 alsnog kunnen voldoen aan de opgave. Kunt u dat toezeggen?

5. Wonen. Even wat cijfers. We leveren volgend jaar naar verwachting 200 woningen op maar slopen ook 130 woningen in de Haarwijk, netto een plus van 70 woningen. Is dat de ambitie van dit college? De fractie van D66 vind het echt jammer dat tijdelijke oplossingen zoals flexwoningen niet worden benut. Toevallig loopt er nu een evenement in Gelderland, de Gelderse Woonmaand, waar prachtige modelwoningen staan variërend van 30.000 euro tot 160.000 euro. Waarom kan het elders in Nederland wel in Gorinchem niet?

6. De middenstand. Oftewel onze lokale ondernemers. We investeren al jaren in de versterking van het winkelgebied, bijvoorbeeld via het Warenhuis-idee. Mooi om te zien dat ondernemers hier wat moois van maken. Het verschil is zichtbaar als je door de stad loopt. En dat is een knappe prestatie voor het centrum van een provinciestad. D66 is bang dat we dit succes eigenhandig gaan

terugdraaien met de fikse verhoging van de parkeertarieven, waarmee de aantrekkelijkheid van de binnenstad afneemt. Dat wat met bloed, zweet en tranen is opgebouwd, dreigt weer kopje onder te gaan. D66 snapt de zorgen van de ondernemers en we vragen het college om de gevolgen van deze verhoging over 1 jaar te evalueren. Kunt u dat toezeggen?

7. De organisatie. Je zou het haast bijna vergeten, voorzitter. Maar ook de organisatie krijgt een flinke taakstelling. Hoewel er zeker winst valt te behalen in het beperken van externe inhuur, zien we ook dat de middelen voor organisatieontwikkeling sneuvelen. En daar maken ons toch wel een beetje zorgen over, omdat we het liefst zien dat deze middelen optimaal worden ingezet voor ambtelijk vakmanschap. Dat schrijft trouwens ook de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid in haar onlangs verschenen onderzoeksrapport met als titel: ‘de deskundigheid van gemeenten staat onder druk’. Die kwetsbaarheid blijkt het grootst bij kleinere gemeenten, dus laten we de middelen die we nog wel hebben inzetten ter bevordering van ambtelijk vakmanschap en behoud van de kennis die we in huis hebben. We zijn benieuwd hoe het college hier tegenaan kijkt.

Dankuwel!